

О Б Щ И Н А З Е М Е Н

гр. Земен - 2440
Област Перник
ул. "Хр. Ботев" № 3

тел. : 0 7 7 4 1 / 2 4 9 4
Факс: 0 7 7 4 1 / 2 4 6 2
e-mail: obshtina_zemen@abv.bg

УТВЪРДИЛ :

ДИМИТЪР СОТИРОВ

КМЕТ НА ОБЩИНА ЗЕМЕН

ПРОГРАМА

ЗА РАЗВИТЕ НА ТУРИЗМА

В ОБЩИНА ЗЕМЕН

Община Земен

Август 2013г.

УВОД

Настоящата програма за развитие на туризма в община Земен е разработена от Консултативен съвет по въпросите на туризма с подкрепата на Фондация „АМСТЕЛС“ като допълнителна разработка към Маркетинговата стратегия за развитие на туризма в община Земен по проект 14/313/00163 - „Изграждане на туристически информационен център в гр. Земен“ по Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г., мярка 313 „Насърчаване на туристическите дейности“.

Същата обхваща периода 2013-2020 г.

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА ЗЕМЕН 2013-2020 г.

Програмата за развитие на туризма в Община Земен се разработва на основание чл.12 от Закона за туризма, в съответствие с приоритетите на Националната стратегия и съобразно заложеното в Общински план за развитие на община Земен и съществуващите местни туристически ресурси и потенциал.

Територията на община Земен се отличава със значителен природен и културно исторически потенциал за развитие на туризъм. Общината има опит в развитието на туризъм като цяло и респективно е осъществила част от заложеното в Общинския план за развитие на община Земен за периода 2005-2013 г.

I. Характеристика и оценка на туристическия потенциал на територията на община Земен

Община Земен се състои от 17 населени места с общински център гр. Земен.

1.1. Културно – исторически потенциал

Територията на Горна Струма е населена още от най-дълбока древност. Според археолозите разселването на човешката популация от Африка и п-в Мала Азия на европейския континент е станало по долината на р. Струма. Най-старите находки открити в Пернишка област са датирани от преди 6 000 год.пр.Хр. На територията на общините Земен и Ковачевци няма значими находки от праисторическата епоха, но в някои скални ниши, пещери и край някои извори от местното население са открити останки от сиво-черна керамика.

В по-късните исторически периоди областта на Горна Струма е населявана от планинските тракийски племена агриани, дентелети, едони и лелеи. За тях пише Тукидид, описвайки похода на одриския цар Ситалк срещу македонците през 429 г. пр. Хр. Преди него Омир възпява митичния цар на едоните Рез (Резос) взел участие в Троянската война. Днес археолозите намират връзка с този тракийски владетел и днешното с. Режанци, Брезнишко. Цялата Пернишка област е осеяна с останки от тракийски светилища, селища, надгробни могили, които не са проучени и са подложени на интензивни иманярски набези.

По време на Римската империя в Горна Струма са построени много римски вили (рустики), пътища (Бански път, т.е. за Пауталия), крепости и бани. Римското присъствие асимилирало местното тракийско население. През този период християнството започнало да навлиза в земите на Горна Струма и странно се смесило с местните езически култове към Дионисий, Стримон, тракийския конник (Херос), нимфи, Бендида, Митра, Асклепий, Хигия и др.

От V до VII – VIII в. започнали варварските нашествия на авари, славяни, хуни и готи, които изцяло сменили коренното население. Въпреки усилията на византийския император Юстиниан I да отблъсне нашествениците, изграждайки система от укрепления и крепости, славянските племена успели трайно да се установят по тези земи. Те изградили нова селищна мрежа, но старите светилища запазили своето значение.

Едва през IX в. Горна Струма попаднала в пределите на Българското царство по времето на хан Омуртаг. Пернишката крепост се превърнала във средище на българската власт с важно стратегическо значение, владение на боляринът Кракра.

Българите изградили 35 крепости, между които и Землѣнград, свързани в сложна отбранителна система, наречена Горнострумска. Тя придобила особено важно значение, когато столицата на България се преместила в Охрид при царуването на цар Самуил. Преди това през 865 г. започнала масовата християнизация на населението в България. В края на IX и началото на X в. Византия предприела няколко похода срещу България, но Кракра отстоявал твърдо подстъпите към Сердика, заедно със своите крепости, между които и Землѣнград. По същото време преданията твърдят, че един отшелник се заселил в пещера в Земенското дефиле. Легендата разказва, че това бил св. Иван Рилски, а така се поставило началото на култа към светеца, който се почита и до днес в целия регион.

През 1018 г. цяла България попаднала под Византийско владичество. През този период се предполага, че е построен Земенският манастир, в който вероятно се е помещавал Велбъждския епископ.(Г. Ковачев, 2007 г.)

През 1189г. през територията на днешна Пернишка област преминал III кръстоносен поход и през същата година сръбския жупан Стефан Неманя предприема опустошително нападение, завладявайки и крепостите на Землѣнград. Всичко това се е отразило пагубно върху местното население. В опустелите територии се заселили около 80 000 печенег, за които се предполага, че са родоначалници на шопската етнографска общност.

По време на Второто българско царство територията на днешна Пернишка област била обект на чести политически промени. Вероятно от тогава датира името Краище, защото било ту българско, ту сръбско, ту гръцко владение.

През 1330 г. цар Михаил III Шишман предприел поход срещу сръбския владетел Стефан Дечански, който нахлул в земите на Краището и превзел крепостта Землѣнград както и няколко други български крепости. Изходът от последвалата Велбъждска битка била в полза на сърбите, а българският цар бил пленен и убит. По това време велбъждския деспот Деян дарил средства за новото изографисване на църквата в Земенския манастир. Малко по-късно цар Иван Александър по дипломатичен път успял да възвърне изгубените територии и на 1 декември 1347 г. дарил с дарствена грамота Пещерският манастир „Св. Никола Ореховски”. Понастоящем оригиналът на тази грамота се съхранява във Хилендарският манастир в Атон. До падането на Краището под турско робство, а и след това, долината на р. Струма е била важен поклоннически път към Рилския манастир и Света гора.

През 70-те години на XIV в. е създаден Кюстендилския санджак, част от Османската империя, с което е преустановена българската власт по тези земи. С идването на турците много крепости, манастири и църкви били разрушени. Само войнишките и дервенджийските селища получили привилегии и някои успели да съхранят култовите си сгради. Нови средищни центрове станали Радомир и Сиришник като центрове на нахии. През 1737 г. населението в Трънско, Брезнишко, Кюстендилско се разбунтувало. Размириците били потушени от турските власти със жестокости и насилие. Много българи напуснали домовете си. Оказало се, че не останало кой да издържа местните спахии и Високата порта издала амнистия, призовавайки раята да се завърне по домовете си. Много българи го сторили, но имотите им вече били заграбени от местни турски дерибейи. В края на XVIII в. в района се развихрили кърджалиите Кара Фейзи, Али бей и Биляр ага.

В епохата на Възраждането краищенци построяват множество църкви и манастири, създават училищна мрежа, развиват занаятите (особено дюлгерството) и се включват в освободителното движение. Преданията твърдят, че Васил Левски е посетил региона и е основал Косачкия революционен комитет. Според повечето историци изследвали региона, обаче не съществуват данни за това, а Г. Ковачев (2007

г.) дори подлага на съмнение изобщо провеждането на каквато и да било революционна дейност. Важни исторически личности от този период са Архимандрит Зиновий , Цветко Полянски, поп Аврекий Стоянов, майстор Миленко Велев и др.

През 1891 г започнал промишленият добив на кафяви въглища в малкото село Перник, което по-късно ще прерасне във важен индустриален център и ще погълне голяма част от населението на цяло Краище.

След Освобождението следват поредицата от балкански войни, в които вземат участие много краищенци, за което свидетелстват множеството войнишки паметници в почти всички селища. През 1918 г. Радомир е център на Войнишкото въстание, жестоко потушено във Владайския проход, а град Радомир само за ден се превръща в столица на република. По силата на Ньойския договор (1919 г.) от околните територии е откъснат Босилеградския край, който е присъединен към Сръбското кралство. В този период селата от региона процъфтяват, специализирани в овощарството и пчеларството. Повечето села били с население от 600 до 1000 души, които се занимавали със земеделие, животновъдство и занаятчийство.

Хиляди хора от Пернишки окръг в това число и от Земен вземат участие и във Втората световна война. В края на войната се разраства дейността на комунистическата партия и партизанското движение. С. Ковачевци е родното място на вожд на комунистическата партия – Георги Димитров, а в Трънско се проявил партизанският отряд на Славчо Трънски.

След национализацията на стопанството и създаването на ТКЗС (1956 г.) започва трайният упадък на обширни територии от Краището. Обработваемите земи в планинските участъци запустяват, поради невъзможността да се механизира обработката им. Овощните градини известно време поддържали стопанството живо, но било взето решение голяма част от дръвчетата да бъдат изкоренени и на тяхно място да се засява жито, за отглеждането на което няма добри условия. Хиляди селяни от региона, останали без поминък, се отправят към Перник, Радомир и София. Селата в Краището запустяват. Пернишки окръг се превръща в един от най-големите промишлени региони с развита металургия и тежко машиностроене с главни центрове Перник и Радомир. В този период се налага и атеизма, в следствие на което повечето култови сгради са изоставени, старите традиции и обичаи се превръщат в признак на ниска селска култура и били обречени на забравя.

При прехода от планово към пазарно стопанство голяма част от мегазаходите в Пернишко се оказали нерентабилни и постепенно затвориха врати. Днес община Земен е изостанала, почти без производство, с на места с пустеещи земи, почти без население и с огромна безработица, но съхранила своята прекрасна природа, самобитност, обичаи и вярвания както и съседните на нея общини.

На територията на община Земен са описани над 29 културно-исторически обекта с потенциал за развитие на туризма. По-важните от тях са :

1. **Църква „Св. Спас”, село Враня стена** се намира в планински район. Неговите 22 махали са пръснати по северния склон на Земенска планина и по южния склон на Рудина планина, които от своя страна са част от среднопланинската област Краище в югозападната част на страната. По-голямата част от селото е съсредоточена в плодородната долина на Треклянска река, известна още като Коритото.
2. **Църква „Св. Пр. Илия”, с. Блатешница** - Село Блатешница се намира в планински район. Селото се намира на 75 км. западно от град София и на 5 км. от град Земен. Разположено е в полузатворена котловина в полите на Риша планина, която е част от планинския масив на Конявската планина.

3. **Тракийско скално светилище – Големия камък с. Враня стена** - Високи обзорни скали източно от с. Враня стена. Древно скално светилище (вероятно на някое от тракийските племена леи, дентелети или агриани). Забелязва се изявена обработка на скалите на няколко места - в южното подножие на отвесната главна скала има две големи продълговати скални ями (над тях на високия отвесен склон има пещерно образуване); в източния склон - дълбока кръгла скална яма, в близост до нея малка пещера, пред която има издълбан в скалата полукръгъл улей; в подножието на най-високата централна скала, над скалния прозорец има издълбана скална яма. Възможно е да има още жертвеници върху най-високите части на скалното светилище, които обаче са труднодостъпни без алпинистко оборудване.
4. **Горноврабчански манастир „Св. Спас” с аязмо, с. Горна Врабча**- Горноврабченският манастир "Свето Възнесение Господне" (Св. Спас) е скътан сред една от западните гънки на планина Рудини, отстои на около 2 км южно от условния център с. Горна Врабча и на около 6 км южно от с. Елов дол, до него води добър черен път.
5. **Етнографски музей с. Горна Глоговица, черква, параклис, Ловен дом.**
6. **Етнографска сбирка , Владимир Димитров-Майстора с. Дивля**- Село Дивля се намира в планински район, на около 70 км. от гр. София в западна посока. При избухването на Балканската война в 1912 година един човек от Дивля е доброволец в Македоно-одринското опълчение. В селото е развит организиран ловен туризъм. Всяка година преди откриването на лов за едър дивеч, се прави ловен събор в местността „Войнова Махала“. Организират се състезания по ловни стрелби, изложба на ловни трофеи на местен дивеч, награждаване на отличили си ловци от региона. Прави се курбан и богата музикална програма.
7. **Църква „Св. Пр. Илия, Параклис с аязмо Св. Иван Рилски с. Дивля.**
8. **Манастир „Св. Йоан Предтеча”, с. Жабляно- Жаблянският манастир „Св. Йоан Кръстител“** е разположен под връх Курилово, в Конявска планина и само на 2 км южно от с. Жабляно в местността „Вирова градина“. **Одранишки манастир „Св. Св. Петър и Павел”, с. Одраница**- Основан е през 17-18 век и е възобновен през 2001 г. и сега е действащ. Манастира няма запазени стари основи, изграден е върху предполагаемото място на стария манастир. Единственото което е останало от стария е иконата на "Св. ап. Петър и Павел", която е била на олтарната част датираща от 17 век, сега е разположена в църквата намираща се в двора на манастира. В двора на манастира има два параклиса, църква и жилищна сграда, в която се помещава игумена на манастира.
9. **Пещерски манастир „Св. Никола Мрачки”, с. Пещера**- Пещерският манастир "Свети Николай Мирликийски", наричан още Оряховски манастир или Мрачки манастир, се намира до буен карстов извор в планина Рудини, на около 2 км североизточно от с. Пещера и на 5 км в същата посока от град Земен. До манастира води черен път
10. **Църква „Св. Димитър”, с. Пещера**
11. **Тракийско скално светилище „Белите камъни”, с. Раянци**
12. **Земенски манастир, гр. Земен-Земенският манастир “Св. Йоан Богослов”** е разположен непосредствено до град Земен на около 15 км. от международния път от София за Кюстендил и Гюешево. Намира се в красива местност в полите на Конявската планина, в близост до Земенския пролом по

поречието на р. Струма. Обектът е с национално значение и се посещава ежегодно от над 8 500 души туристи от страната и чужбина.

Популярността на паметника се дължи не само на интересното архитектурно решение, но и на забележителните стенописи с библейски сцени. Олтарът е от каменен монолит, а подът е изграден от разноцветни каменни плочи и антични тухли. Земенската църква е поредното доказателство, че по тези земи в началото на XIII век е съществувала крепостта Землѝнград и тя е била богата и значима за времето си. Ктитори на църквата са били Земенския владетел Деспот Деян и жена му Доя. Техните портрети украсяват стените на манастира и са едни от най-ранните портрети на български боляри и с най-голяма художествена стойност както образите на Севастократор Калоян и Десислава от Боянската църква. С голямо майсторство и изящност са изписани стенописите на църквата. Загадка остават боите, с които е рисувал земенския художник, за да се запазят така живи и цветни стенописите толкова векове.

Земенската църква по ценност съперничи с Боянската църква в София, изградена през 1259г.

При консервация е открито, че под стенописите от XIV век съществува по-стар слой от стенописи, която се отнася към монументалното изкуство от XII-XIII век. Стенописите от първия живописен слой се отнасят към втората половина на XI век.

Всички надписи в църквата са на старобългарски книжовен език. Земенската църква е кръстокуполна с кубична форма, със страни по 9 метра. Изцяло е построена от бигор. Куполът се поддържа от четири масивни стълба, свързани с арки. Вътрешно лежи на четири свода, на раменете на вписан кръст.

На 5 март 1966г. Земенската църква е обявена за паметник на българската архитектура и живопис, а църквата за Национален музей. Той е обявен за паметник под закрилата на ЮНЕСКО.

С изключение на Земенския манастир, който е със световна слава, останалите обекти са пригодни само за развитие на регионален туризъм. Те нямат развита съпътстваща инфраструктура, което силно затруднява предлагането им в различни туристически пакети. В допълнение на това може да се отбележи, че община Земен има разнообразен културен календар.

На територията на общината функционират 14 читалища с активна читалищна дейност. От особена важност са кукерските празници, традиционния събор на гр. Земен- Пантеле, храмовият празник на Земенския манастир и събора на свадбените обредности в с. Пещера, които имат национално значение. При провеждане на ежегодните събори и публични събития на открито се отбелязва факта, че община Земен не разполага с подходяща съвременна техническа инфраструктура за провеждане на подобен род събития. Община Земен разполага с 9 ловни заслони и 1 хижа, но те не са достатъчни за създаване на условия за ловен и планински туризъм.

Опис : На недвижимото културно наследство на територията на общините Земен

Населено място	Недвижимо културно наследство			
	Историко-археологически	Свети места	Етнографски обекти	Музеи
с. Блатешница	1.м. Градище - среднов. Крепост	1.Църква „Св. Пр. Илия”		
с. Беренде	1.Късно античен и средновековен некропол			
с. Враня стена	1.м. Градище – късноантична крепост	1.Църква „Св. Спас” 2.Тракийско скално светилище – Големия камък 3.Останки от средновековен манастир „Св. Петка”		
с. Габров дол		1. Останки от средновековна църква 2. Църква Св. Георги 3. Света вода 4. Параклис		
с.Горна Врабча	1. Късноантична крепост – Деяново градище	1.Горноврабчански манастир „Св. Спас” с аязмо		
с. Горна Глоговица	1.м. Градище – късноантична крепост	1.Църква „Св. Богородица” 2.Оброчище с параклис Св. Спас	1.Етнографск и музей	
с.Дивля	1. Горно и Долно Градище – късноантични крепости	1.Църква „Св. Пр. Илия” 2.Параклис с аязмо Св. Иван Рилски 3.Света вода	1.Етнографска сбирка , Владимир Димитров - Майстора	
с. Долна Врабча	1. Средновековна крепост Вител	1.Църква		

с. Елов дол	1. м. Китка – късноантична крепост	1. Останки от средновековна църква Язекова махала – аязмо 2. Църква „Св. Троица”		
с. Жабляно		1. Манастир „Св. Йоан Предтеча”		
Гр. Земен	1. креп. „Орлово гнездо” 2. Крепост „Калето”	1. Земенски манастир 2. Останки от средновековен манастир „Св. Спас”		
с. Калотинци	1. м. Лещаро – следи от златодобив			
с. Мурено		1. Църква „Св. Ив. Рилски” 2. м. Побит камък /??/		
с. Одраница		1. Одранишки манастир „Св. Св. Петър и Павел” 2. Тракийско скално светилище		
с. Пещера		1. Пещерски манастир „Св. Никола Мрачки” 2. Света вода 3. Църква „Св. Димитър”		
с. Раянци		1. Тракийско скално светилище „Белите камъни”		
с. Смиров дол		1. Оброчище с останки от църква и аязмо 2. Скален трон – вероятно от бронзовата епоха		
Общо:	10	29	2	

1.2. Природни дадености

Природните туристически ресурси са формирани под въздействието на естествени природни процеси и се подчиняват на природните закони и закономерности. Те включват почти всички компоненти на природната среда, по отделно или в тяхната комплексна цялост и имат предимно рекреативен ефект върху туристите. Познавателни свойства имат някои природни забележителности, напр. водопади, редки растения и животни и др. Природната среда като цяло формира характерния ландшафт на дестинацията, който туристите възприемат цялостно. Те осигуряват по-дългосрочно задържане на туристите в дестинацията, от което съответно се формират някои икономически ползи.

Природният комплекс на разглежданата дестинация се характеризира с ниско-до среднопланински характер на релефа, с умерен климат и чист въздух, с наличие на речни и язовирни водни обекти, богати на риба, със съхранена растителност и животински свят.

Оценката на природните туристически ресурси е направена от гледна точка на потребностите на туристите и задоволяването на техните очаквания за атрактивност, естетичност, разнообразие и възможности за практикуване на различни туристически дейности, както и от гледна точка на усвояването им с цел изграждане на МТБ и инфраструктурата и предлагането на различни туристически услуги.

Широкото разпространение на варовиковата скална основа е предпоставка за развитието на кастовите релефни форми. Те най-често са представени от карови полета, които са труднопроходими, а във високите части на планините и от понори и въртопи. В района на общината са регистрирани официално 5 пещери, но нито една от тях не е изследвана в детайли от спелеолози. Най-големите пещери в района са: **Ямките** (с. Раянци, общ. Земен) с дължина 286 м., **Ярещарника** (гр. Земен) с дължина 82 м., **Мазен камик** (с. Горна Врабча, общ. Земен) с дължина 48 м. и с находище на хума, **Димова ямка** (с. Смиров дол, общ. Земен) с дължина 44 м., **Кукулевец** (с. Горна Глоговица, общ. Земен) - пропадна, с дължина 25 м. и др. Освен официално регистрираните, според местното население интересна пещера е и **Радован** (с. Пещера, общ. Земен) .

Безспорно най-интересният природен феномен на територията на дестинацията е Земенския пролом на р. Струма. И въпреки, че по-голямата част от дефилето принадлежи на общ. Кюстендил, на него е редно да се обърне по-голямо внимание, тъй като то има и би имало огромно значение за развитието на туризма. То се отличава с разнообразие от скални форми и феномени като скални игли, скални пирамиди, арки и др., особено атрактивни за туристите в района.

В община Земен има редица карстови извори. Реките са привлекателни за риболов, а речните тераси за къмпингуване в т.н „дълъг уикенд” дават възможност за по-голяма атрактивност и интерес към нашата туристическа дестинация. В миналото изворните води са били сакрализирани и издигнати в култ. В района на общината има свещени извори, край които се извършват някои ритуали.

Микроязовир „Бабин дол”, гр. Земен е построен, за да водоснабдява стопанските сгради на бившето ТКЗС. В момента основно се използва за плажуване на хора от града и околните села, спортен риболов и има преди всичко локално значение.

„Езерото”, намиращо се в близост до входа на гр. Земен, всъщност е старото речно легло на р. Струма, което се е наложило да бъде преградено при прекарването на жп линията София – Кюстендил в началото на ХХ в. Водите на езерото се подхранват от карстов извор, който излива водите си в източния край на водоема. Езерото в момента се използва като декор на ресторант „Езерото”, чиито собственици предлагат на своите гости като допълнителна услуга спортен риболов в него. На територията на община Земен и два малки водопада – Пещерски и Врабчански, намиращи се съответно в землищата на селата Пещера и Горна Врабча, общ. Земен. Височината им е малка

(около 10 м.), а и през лятото обикновено пресъхват, но биха могли да бъдат включени като опорни точки при изграждането на туристически маршрути.

1.3 Състояние на материалната база

Настанителната база в община Земен е изцяло амортизирана и изведена от експлоатация, а и през последните години няма въведени нови обекти. В Земенския манастир част от жилищната сграда е ремонтирана и ще бъде подготвена да функционира като настанителна база, но все още не е пусната в експлоатация.

На този етап в община Земен съществува само един комплекс „Аелеа“ с къщи за гости, изграден със средства на ПРСР с общо 29 легла, басейн и добри възможности за дългосрочен отдих.

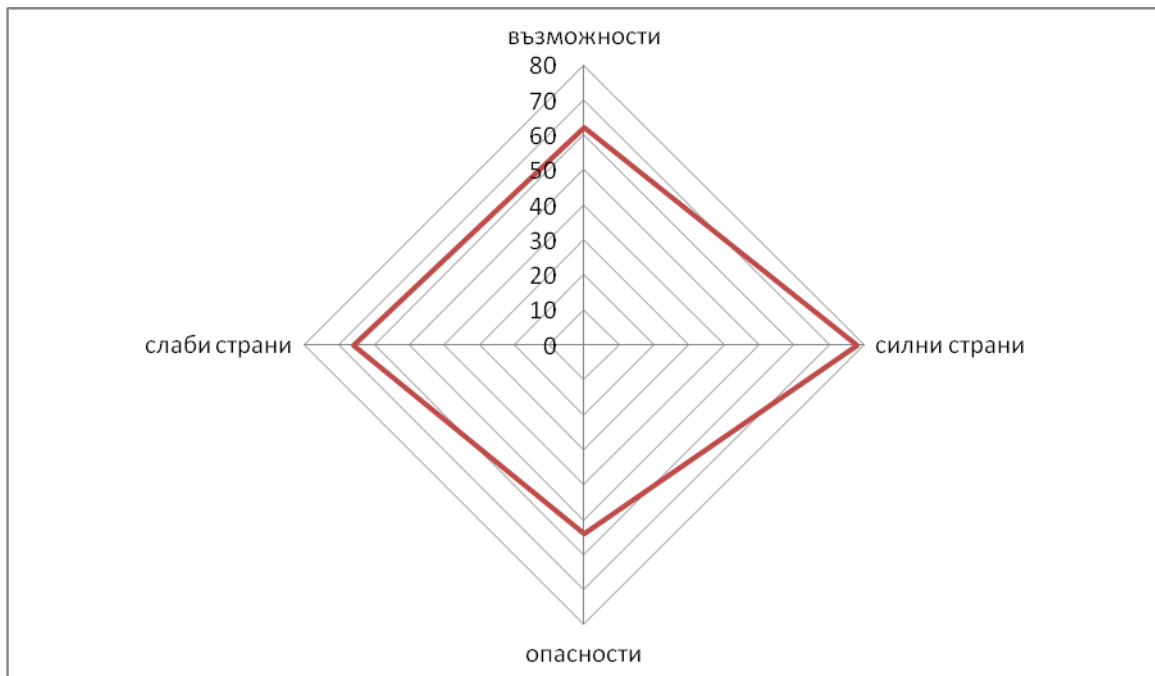
Заведенията за обществено хранене са категоризирани. На територията на общината съществуват около 10 кафенета и четири заведения, тип ресторант. Тези заведения имат категоризация и регистрация. Обслужването е на добро ниво. Не са популяризиращи в информационната среда.

SWOT-анализ

Възможности	Опасности
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Туризмът е приоритетен отрасъл - 10 ▪ Финансиране по ПРСР, мярка 313. - 10 ▪ Изгодно географско положение - 10 ▪ Близост до София - 10 ▪ Постоянен и целогодишен туристопоток, насочен към дестинацията - 10 ▪ Насърчаване на трансграничното сътрудничество в областта на туризма с Р. Сърбия - 5 ▪ Съседство с утвърдени дестинации на туристическия пазар – Трън и Кюстендил - 7 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Икономическата криза - 10 ▪ Обезлюдяване и демографска криза - 10 ▪ Отежнени процедури за финансиране по ПРСР и за кредитно финансиране. - 10 ▪ Юридически проблеми във връзка със собствеността на недвижимото имущество - 6 ▪ Липса на инвестиционен интерес - 8 ▪ Липса на институционална координираност за опазване и стопанисване на културните паметници и развитие на туристическия отрасъл - 10
Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Чиста и живописна природа - 10 ▪ Съхранени традиции и народно творчество - 10 ▪ Свободни терени и сграден фонд за преобразуване в туристическа суперструктура – 10 ▪ Интересни обекти на културното наследство – 10 ▪ Земенски пролом – природен феномен - 10 ▪ Добра достъпност - 9 ▪ Самобитни обичаи, нрави, занаяти, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Лоша обща инфраструктура - 10 ▪ Непроученост на културно-историческото наследство - 8 ▪ Липса на квалифицирани и опитни кадри за работа с туристи - 10 ▪ Липса / слабо изградена туристическа суперструктура и инфраструктура - 10 ▪ Липса на реклама на дестинацията - 10 ▪ Липса на инициативност и предприемчивост – 8

<ul style="list-style-type: none"> диалекти -10 ▪ Запазена местна традиционна архитектура - 9 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Лошо качество на обслужването - 10
---	--

Графичен SWOT-анализ

Въпреки множеството слаби страни и заплахи от външната среда към момента на изследването, от графиката се вижда, че възможностите и преимуществата на дестинацията имат лек превес. Дестинацията притежава солиден туристически потенциал от природно и антропогенно естество, който не се използва пълноценно. Това дава основание да се направи изводът, че са необходими активни действия по отношение на развитието на туризма. В изграждането на стратегията за туристическо развитие трябва да се наблегне на преодоляване на слабостите и намаляване на въздействието на негативите от външната среда.

11.4 Изводи и препоръки

Природните дадености на територията на общината предоставят възможности за развитие на екотуризъм, като за целта е необходимо да се прекарат, маркират и да се осигурят с информация туристически пътеки и велотрасета. Особено важно е да се предприемат мерки за осигуряване на по-добра туристическа достъпност до Земенското дефиле и съпътстващите го ресурси.

Огромна част от обектите на материалното културно наследство не са изследвани и валоризирани за нуждите на туризма. Важно е да се предприемат мерки за проучване, реставриране и консервиране на значими паметници на културата. Сътрудничеството с различни институции в това отношение е изключително важно. Едва след провеждането на необходимите проучвателни дейности може да се пристъпи към действия по валоризация на културните обекти и по-нататъшно развитие на културен туризъм. Голяма част от културното наследство на територията на разглежданата дестинация представляват религиозни обекти, което е предпоставка за развитие на църковно-религиозен туризъм. Изключителни възможности за развитие на

селски туризъм предоставят самобитните традиции и обичаи, специфичната култура и диалектни особености на региона, което в момента не се използва за нуждите на туристическото развитие.

От гледна точка на местната общност и местните власти е важно да се осъзнае, че развитието на туризма, може да реши голяма част от проблемите на общината. За целта е необходимо да се извърши адекватно планиране и провеждане на по-активни действия за преодоляване на трудностите по-отношение на туристическото развитие в атмосфера на сътрудничество и партньорство със съседните общини, с частните предприемачи и с НПО. Усилията трябва да бъдат насочени към подобряване на общата инфраструктура и изграждане на туристическа суперструктура и инфраструктура.

Непопулярността на дестинацията се дължи на липсата на реклама и на слабото и нискокачествено туристическо предлагане. За целта е необходимо да се изготви маркетингова стратегия на дестинацията, да се предприемат мерки за популяризирането на местните туристически обекти, да се проведат обучителни мероприятия на местното население, както по отношение на изготвянето на проекти за финансиране, така и за по-доброто обслужване на туристите. Основен недостатък на изследваната дестинация е липсата на туристическо информационно осигуряване. За целта е важно да се обособи туристически информационен център, ситуиран на подходящо място.

На базата на направения анализ се достигна до извода, че община Земен има сериозен потенциал за развитие на конгресен, семинарен и обучителен туризъм. Ежегодно общината се посещава от над 12 200 души туристи, включително и чужденци, голяма част от които могат да използват създадената инфраструктура за обучение, семинари, конгреси и др. В този смисъл могат да бъдат съчетани ефектите на разнообразие и рекреация с елементите на обучение в неформална обстановка. На територията на община Земен съществува научна база на Софийския университет „Св. Кл. Охридски”, която със своята дейност, кадри и преподаватели може да подпомогне тази идея.

II СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Годишната програма за развитие на туризма в Община Земен за 2013-2020 г., разработена на основание чл. 10 ал. 1 от Закона за туризма е оперативен документ за реализация на основните приоритети и цели за развитието на общината.

Политиката на Община Земен за развитието на туризма е на базата на Закона за туризма, в който са дефинирани мероприятията, които следва да се изпълнят в съгласие с Националната стратегия за развитие на туризма и тяхното функциониране в съответствие с постъпленията от туристически данък и такси от категоризации на туристически обекти на територията на общината.

2. ЦЕЛИ

1. Утвърждаване привлекателността на Община Земен и превръщането ѝ в туристически център, чрез пълноценно и функционално използване на природните и антропогенните дадености на региона, утвърждаването ѝ като туристическа дестинация в България, страните от Европейския съюз и другите основни чуждестранни пазари.

2. Повишаване привлекателността на общия туристически продукт на Община

Земен, чрез благоустрояване на инфраструктурата, обслужваща туризма, чрез развитие на туристическите атракции, опазване и съхраняване на чистотата на околната среда на района, подобряване състоянието и експониране на културно-историческото наследство, както и чрез контрол на качеството на туристическите услуги. Тази цел ще бъде постигната единствено на база изграждане и поддържане на добре функциониращи партньорства между Община Земен като водеща институция и всички местни фактори, които формират туристическия продукт на общината. Необходимо е да бъде наложена единна професионална етика, валидна за всички звена, обслужващи туризма в града, с цел да се постигне най-високо качество на комплекс от съпътстващи услуги. Превръщане на община Земен в център за конгресен, семинарен и обучителен туризъм.

3. Повишаване броя на организирани групи и индивидуални туристи в града, както и увеличаване на престоя им.

4. Насърчаване развитието на малкия и среден бизнес и разкриване на нови работни места в сферата на туризма. Осъществяване на професионално обучение с цел повишаване квалификацията и изграждане на нови умения на заетите в туристическия бизнес

5. Разумно използване на природната среда при създаване на условия за отдих и развлечения на жителите и гостите на община Земен, съчетано с опазване на природата и биоразнообразието.

6. Развитие на нови алтернативни форми на туризъм – селски, културен, ловен и риболовен и екотуризм.

3 . ПРИОРИТЕТНИ ДЕЙНОСТИ НА ПРОГРАМАТА

Програмата за развитие на туризма в община Земен през 2013-2020 година предвижда следните основни дейности, съгласно Закона за туризма:

3.1. Изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на Общината.

- Създаване и подобряване на условията за достъп до места с потенциал за развитие на туризма;
- Поддържане на маркировката на пешеходните туристически маршрути;
- Изграждане на туристически центрове за атракции и за експониране на местното културно и природно наследство на Община Земен.
- Изграждане на презентационни, посетителски и обучителни центрове;
- Подобряване на обществената и техническата инфраструктура за осъществяване на публични събития на открито – фестивали, събори и др.

3.2. Опазване, поддържане и развитие на зелените площи.

- Опазване и поддържане на зелените площи, декоративна растителност около заведенията за хранене, развлечения и отдих, растителността в Земенски пролом и Земенския манастир
- Почистване на пространствата около туристическите обекти и спазване на режим на ползване;
- Подобряване на сметосъбирането и сметоизвозването.

3.3. Организация на информационното обслужване на туристите.

- Изграждане на информационен туристически център в гр. Земен и организация на информационното обслужване на туристите;
- Изграждане на унифицирана система за визуализация на туристическите обекти на 2 езика;
- Поставяне на информационни табла, указателни табели, карти за културно-исторически и природни дадености на ключови места в общината;
- Създаване на специализиран туристически информационен сайт за Община Земен, който да представя съвременна информация за града като туристическа дестинация, с повече данни за културно-историческите паметници, хотелиерското предлагане, възможности за екстремни спортове и развлечения, природните дадености, с използване на богат текстов и снимков материал.

3.4. Реклама в страната и в чужбина на туристическите обекти, намиращи се на територията на общината. Включване на общината в специализирани туристически сайтове;

- Издаване на рекламни материали, дипляни, брошури, пътеводител и карта на Земен;
- Включване с рекламни материали в специализирани издания;
- Издаване на информационен бюлетин;
- Участие в туристически борси и форуми;
- Провеждане на мероприятия с обществена значимост, съвместно с културни, образователни и други институции с цел популяризиране на съпътстващи туристически продукти.

3.5. Други дейности.

- Публично представяне на проекти и програми, свързани с развитието на туризма в общината;
- Изработване на система за ефективно партньорство между Община Земен и туристическите субекти в името на качеството на туристическия продукт;
- Изработване на система за ефективен контрол спрямо туристическите обекти от страна на Община Земен, съвместно с Отдел „Местни данъци и такси” за максимална събираемост на дължимите средства, спазване критериите на обслужване, съответстващо на категориите, както и на единната професионална етика;
- Проучване възможности за участие и изработване на проекти по Оперативните програми с туристическа насоченост в тясна координация с Отдел „Архитектура и строителство, ТСУ и общинска собственост“ и други структури, имащи отношение към туризма.

4. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА ЗЕМЕН ПРЕЗ 2013-2015 г.

1. Приходна част на програмата за развитие на туризма в община Земен за 2013-2015 г.

Средствата за развитие на туризма и реализирането на посочените дейности, съгл. чл. 16, ал. 2 от ЗТ се набират от:

- Туристически данък, определен от Общинския съвет по реда на ЗМДТ ;
- Такси за категоризиране на туристическите обекти по чл. 55, ал.4 от ЗТ;
- Наложени от кмета глоби и имуществени санкции по ЗТ;
- Средствата, предоставени за изпълнение на целеви програми и споразумения;
- Дарения и помощи, средства по международни програми и споразумения;
- Лихви;
- Средства от фондовете на ЕС;
- Други източници.

2. Разходна част на програмата за развитие на туризма в община Земен за 2013 -2015 г.

Съгласно чл. 61т. от ЗМДТ приходите от туризъм се изразходват по приета от Общински съвет – Земен годишна програма за развитие на туризма, единствено за дейности по чл. 10, ал. 2 от Закона за туризма:

- Изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината;
- Опазване, поддържане и развитие на зелените площи;
- Изграждане на информационни туристически центрове и организацията на информационното обслужване на туристите;
- Реклама в страната и в чужбина на туристическите обекти, намиращи се на територията на общината.

5. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Мярка/дейност	Отговорник	Срокове	Партньори	Източник на средства
М1: Изграждане на туристически информационен център в гр. Земен	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	Общински бюджет Оператвни програми, ПРСР
М 2: Изграждане на туристически информационни центрове в населените места на община Земен с потенциал за развитие на туризма	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	Общински бюджет Оператвин програми, ПРСР

Мярка/дейност	Отговорник	Срокове	Партньори	Източник на средства
<p>М 3:</p> <p>Поддържане на туристическите маршрути и екопътеки.</p>	Община Земен	постоянен	<p>ДГС гр. Земен</p> <p>Община Земен</p>	<p>Общински бюджет</p> <p>Оперативни програми</p>
<p>М 4:</p> <p>Изграждане на единна система за визуализация на туристическите обекти на 2 езика/указателни табели, карти, билбордове и информационни табла на ключови места в общината</p>	КСВТ	2013-2020 г.	<p>Външен изпълнител/ чрез договаряне или конкурс/</p>	<p>Средства съгласно ЗТ,</p> <p>Оперативни програми,</p> <p>ПРСР</p>
<p>М 5:</p> <p>Реконструкция и изграждане на площадно пространство и паркинг в централната градска част – Земен.</p>	Община Земен	2013–2020 г.	Община Земен	<p>Общински бюджет</p> <p>ПРСР</p>
<p>М 6:</p> <p>Цялостна подмяна на уличното осветление в населените места на общината със светодиодно улично осветление.</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	<p>ПРСР</p> <p>Оперативни програми</p>

Мярка/действие	Отговорник	Срокове	Партньори	Източник на средства
<p>М 7:</p> <p>Обновяване и ремонт на съществуващата спортната инфраструктура в община Земен.</p> <p>Изграждане на спортна инфраструктура в община Земен</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	<p>ПРСР</p> <p>Оперативни програми</p>
<p>М 8:</p> <p>Създаване на специализиран сайт за популяризиране на туристическите обекти и възможности за настаняване и хранене.</p>	КСВТ	2013-2020 г.	Община Земен	<p>Средства съгласно ЗТ</p> <p>Оперативни програми</p>
<p>М 9:</p> <p>Изграждане на зони за отдих, спорт и туризъм в общината.</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	<p>Национални програми</p> <p>ПРСР</p> <p>Оперативни програми</p>

Мярка/дейност	Отговорник	Срокове	Партньори	Източник на средства
<p>10:</p> <p>Разработване и реализиране на проект „Дестинация Кюстендил – Невестино –Земен – природа, традиции и хилядолетна история“ съвместна инициатива, свързана с разработването на туристически пакети, в които е включено разработването на маршрути за посещения на база разработен туристически продукт/ „Стратегия Дентелетика“/.</p>	Община Земен - партньор	2013-2020 г.	община Кюстендил – водещ партньор, общините Невестино и Земен – партньори.	ОП „Регионално развитие”
<p>М 11:</p> <p>Издаване на информационен бюлетин за събитията в областта на туризма и културата</p>	КСВТ	На 3 месеца	Община Земен	Средства съгласно ЗТ
<p>М 12:</p> <p>Издаване на рекламни материали, дигитални и брошури, каталози пътеводител и карта на гр. Земен и община Земен</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	Средства съгласно ЗТ, Средства от заинтересовани страни, Оперативни програми

Мярка/дейност	Отговорник	Срокове	Партньори	Източник на средства
<p>М 13:</p> <p>Представяне на Община Земен в туристически сайтове(след проучване и преценка)</p>	КСВТ	2013-2020 г.	Община Земен	Общински бюджет, средства от заинтересованите страни, оперативни програми
<p>М 14:</p> <p>Провеждане на мероприятия с обществена значимост, съвместно с културни, образователни и други институции с цел популяризиране на съпътстващи туристически продукти.</p>	КСВТ	На 3 месеца	Община Земен	Общински бюджет
<p>М 15:</p> <p>Изграждане на туристическа инфраструктура в гр.Земен и в община Земен</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
<p>М 16:</p> <p>Изграждане на многофункционален преместваем фестивален център за традиционните празници и обичаи в община Земен</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
<p>М 17:</p> <p>Изграждане на културно - развлекателен център на открито за празници и обичаи в гр.Земен</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми

Мярка/дейност	Отговорник	Срокове	Партньори	Източник на средства
<p>М 18:</p> <p>Ремонт и обновяване на народно читалище „Светлина-1924 г.“ в гр.Земен</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	<p>ПРСР</p> <p>Оперативни програми</p>
<p>М 19</p> <p>Изграждане на презентационни и др. Центрове за представяне на културно – историческото наследство.</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	<p>ПРСР</p> <p>Оперативни програми</p>
<p>М 20:</p> <p>Провеждане на археологически разкопки и проучвания на останки от крепости,оброчища, светилища и градища на територията на община Земен</p>	Община Земен	2013-2020 г.	<p>Община Земен</p> <p>Национален исторически музей</p> <p>Регионален исторически музей</p>	<p>ПРСР</p> <p>Оперативни програми</p>
<p>М 21:</p> <p>Изграждане на изложбена зала в град Земен</p>	Община Земен	2013-2020 г.	<p>Община Земен</p> <p>Регионален исторически музей</p>	<p>ПРСР</p> <p>Оперативни програми</p>
<p>М 22:</p> <p>Изграждане на спортна площадка за фитнес с фитнес уреди на открито</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	<p>ПРСР</p> <p>Оперативни програми</p>

Мярка/действие	Отговорник	Срокове	Партньори	Източник на средства
<p>М 23:</p> <p>Ремонт и обновяване на читалища в община Земен:</p> <p>Блатешница</p> <p>Жабляно</p> <p>Пещера</p> <p>Враня стена</p> <p>Калотинци</p> <p>Дивля</p> <p>Горна Врабча</p> <p>Долна Врабча</p> <p>Горна Глоговица</p> <p>Мурено</p> <p>Елов дол</p> <p>Габров дол</p> <p>Беренде</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	<p>ПРСР</p> <p>Оперативни програми</p>
<p>М 24:</p> <p>Изграждане на изложбена зала на Владимир Димитров-Майстора в с.Дивля</p>	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	<p>ПРСР</p> <p>Оперативни програми</p>

Мярка/дейност	Отговорник	Срокове	Партньори	Източник на средства
М 25: Изграждане на сурвакарски работилници в населени места от община Земен	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
М 26: Изграждане и организиране на етнографски и музейни сбирки в гр.Земен и населени места от община Земен	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
М 27: Ремонт на църкви, храмове и манастири и подобряване на прилежащата територия.	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
М 28: Почистване на нерегламентираните сметища около селищата на общината.	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
М 29: Изграждане на парково осветление	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
М 30: Ремонт и рехабилитация на път за Земенски манастир, стадион на ФК“Пирин“ Земен,	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми

Мярка/дейност	Отговорник	Срокове	Партньори	Източник на средства
М 31: Изграждане на материална база за конгресен, семинарен и обучителен туризъм	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
М 32: Ремонт и рехабилитация на общинска пътна мрежа	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
М 33: Подобряване на сметосъбирането и сметоизвозването в гр.Земен и селищата на общината.	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
М 34: Изграждане и поддържане на заслони за ловен и високо планински туризъм.	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен ДГС	ПРСР Оперативни програми
М 35: Изграждане на информационна база данни за местоположението и достъпността до заслони и хижи на територията на общината, маршрути на екопътеки, римски пътища и др.	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен ДГС	ПРСР Оперативни програми
М 36: Рехабилитация, реконструкция и саниране на Ловен дом в с.Горна Глоговица	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен ДГС	ПРСР Оперативни програми

Мярка/дейност	Отговорник	Срокове	Партньори	Източник на средства
М 37: Изграждане на Ловен дом в гр.Земен	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен ДГС	ПРСР Оперативни програми
М 38: Реконструкция и рехабилитация на водоснабдителната и канализационна мрежа в гр.Земен	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен В и К	ПРСР Оперативни програми
М 39: Изграждане и реконструкция на водоснабдителната мрежа в населените места на община Земен	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен Ви К	ПРСР Оперативни програми
М 40: Изграждане на ловни стопанства на територията на община Земен	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен ДГС	ПРСР Оперативни програми
М 41: Създаване на бази за рибовъдство или зарибяване на водоеми за спортен риболов	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен ДГС	ПРСР Оперативни програми
М 42: Изграждане на леглова / хотелска/ база за отдих и туризъм	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен	ПРСР Оперативни програми
М 43: Популяризиране на възможностите за участие на малкия и среден бизнес, както и на заинтересованите страни в Оперативните програми	Община Земен	2013-2020 г.	Община Земен Местни фирми	ПРСР Оперативни програми

Програмата за развитие на туризма в Община Земен за 2013-2020 г. е отворен и гъвкав документ, подлежащ на промяна, допълване и усъвършенстване, в отговор на възникнали нови потребности и в съответствие с променящите се условия, нормативна база и икономическа среда.

ЗЕМЕН
2013 Г.